

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
С. Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија

Voronezh State University
Russia

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Шестая международная научная
конференция

Шеста меѓународна научна
конференција

Sixth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 октјабр 2021 / 18-19 октомври 2021 / 18-19 October 2021

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Шестая международная научная
конференция

Шеста меѓународна научна
конференција

Sixth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 октјабрја 2021 / 18-19 октомври 2021 / 18-19 October 2021

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

80(062)
821.163.3.09(062)

ЗБОРНИК на трудови [Електронски извор] / Шестата меѓународна научна конференција ФИЛКО филологија, култура, и образование, 18-19 октомври 2021 = Сборник статей / Шестая международная научная конференция ФИЛКО филология, культура и образование, 18-19 октября 2021 = Conference proceedings / Sixth International scientific conference FILKO philology, culture and education, 18-19 October 2021 ; [главен и одговорен уредник Драгана Кузмановска]. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев", 2022

Начин на пристапување (URL):
<https://js.ugd.edu.mk/index.php/fe/issue/view/289>. - Текст во ПДФ формат, содржи 295 стр., илустр. - Наслов превземен од екранот. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-871-8

а) Филологија -- Собири б) Македонска книжевност -- Компаративни студии -- Собири в) Англиска книжевност -- Компаративни студии -- Собири г) Руска книжевност -- Компаративни студии -- Собири д) Високо образование -- Онлајн-настава -- Ковид -- Собири

COBISS.MK-ID 56582405

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Ана Витанова Рингачева, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска (С. Македонија)
Даниела Коцева (С. Македонија)
Светлана Јакимовска (С. Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (С. Македонија)
Ана Витанова Рингачева (С. Македонија)
Силвана Симоска (С. Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (С. Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Мадлен Данова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Милутин Ѓуричковиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчик-Булик (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Нецати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Ирина Аржанова
Наташа Сарафова

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Биљана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

Година на издавање и печатење - 2022

Место на издавање - Штип

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Ана Витанова-Рингачева, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Драгана Кузмановска (С. Македония)
Даниела Коцева (С. Македония)
Светлана Якимовска (С. Македония)
Ева Гёргиевска (С. Македония)
Ана Витанова-Рингачева (С. Македония)
Силвана Симоска (С. Македония)
Татьяна Стояновска-Иванова (С. Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Заболотная (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Мадлен Данова (Болгария)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Милутин Джуричкович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Ирина Аржанова
Наташа Сарафова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Марьяна Розенфельд (русский язык)
Бильяна Иванова (английский язык)
Снежана Кирова (английский язык)
Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. С. Македония

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

Год издания и печати - 2022

Место публикации - Штип

EDITORIAL STAFF

Zhanna Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Vesna Koceva, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Ana Vitanova Ringacheva, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Dragana Kuzmanovska (N. Macedonia)
Daniela Koceva (N. Macedonia)
Svetlana Jakimovska (N. Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Ana Vitanova Ringacheva (N. Macedonia)
Silvana Simoska (N. Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (N. Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Madlen Doncheva (Bulgaria)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Milutin Djurichkovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan (Turkey)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Irina Arzhanova
Natasha Sarafova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

Year of publication - 2022

Place of publication - Stip

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Adili Bujar, Petrovska Sonja and Xhambazi Gzim - GENDER AND LEVEL OF TEACHERS' KNOWLEDGE ON KEY FEATURES OF INTERCULTURAL EDUCATION.....	13
2. Ćeklić Nina S. - CONCEPTUAL POSITION AS A COMPOSITION PRINCIPLE IN REMNANTS OF THE WORLD BY IGOR MAROJEVIĆ.....	23
3. Gjorgjeva Ivana, Jankova Alagjovska Natka - ANGELA CARTER'S BLOODY CHAMBER IN RELATION TO THE SECOND WAVE FEMINISM	31
4. Пиев Крсте, Поп Зариева Наталија, Крстева Марија, Донеv Драган - THE NOTION OF BANISHMENT IN SHAKESPEARE'S PLAYS	39
5. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION IN SCHOOLS.....	45
6. Јованова-Митковска Снежана- КВАЛИТАТИВНАТА МЕТОДОЛОГИЈА И НЕЈЗИНАТА ПРИМЕНА ВО ОПШТЕСТВЕНИТЕ И ХУМАНИСТИЧКИТЕ НАУКИ	49
7. Крстев Марија, Донеv Драган, Поп Зариева Наталија, Илиев Крсте HEMINGWAY IN HEMINGWAY'S GIRL.....	59
8. Kujundžić Maja, Ćeklić Nina - SOCILINGUISTIC USE OF THE PASSIVE IN TWO 19TH CENTURY BRITISH NOVELS.....	65
9. Vangelov Nikola - INTERCULTURAL CHARACTERISTICS OF DIGITAL MARKETING	75
10. Антониевски Горан, Асани Агим - КАРАКТЕРИСТИКИ НА ГАСТРОНОМИЈАТА ВО ПОЛОШКИОТ РЕГИОН.....	83
11. Аржанова Ирина- СУЩНОСТЪ ЧЕЛОВЕКА И ИДЕАЛЫ ЖИЗНИ У СЛАВЯН.....	91
12. Арязмова Ольга Витальевна - ЛИТЕРАТУРНЫЙ ТРАВЕЛОГ В ЛИНГВОКУЛЬТУРНОМ ИЗМЕРЕНИИ (на материале «Африканской книги» А. М. Стесина).....	99
13. Bangoji Salija -TEACHER COMPETENCIES FOR THE KNOWLEDGE SOCIETY	105
14. Василевская Анастасия - РАБОТА С ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ДЕТАЛЬЮ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРЫ В СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ.....	113
15. Витанова-Рингачева Ана, Мицева Сузана ЈУРУЦИТЕ – МАКЕДОНСКИТЕ АМИШИ.....	117
16. Гальцова Дарья - СИНОНИМИЧЕСКИЕ СООТВЕТСТВИЯ В НАИМЕНОВАНИЯХ ОБРАГОВ (НА МАТЕРИАЛЕ ВОРОНЕЖСКИХ ГОВОРОВ)	123
17. Гладышева Светлана - КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО «СЛОВО» В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ.....	129
18. Голаков Костадин, Методијески Дејан - КАРАКТЕРИСТИКИ НА РУСКАТА ГАСТРОНОМИЈА.....	135
19. Грачева Жанна, Ганделидзе Диана - ЯЗЫКОВАЯ МОДА В РОССИИ НАЧАЛА XXI ВЕКА.....	143

20. Гркова-Беадер Марија - ПРАВОПИСОТ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ	155
21. Денкова Јованка - БЕГСТВО ВО/ОД ВИРТУЕЛНАТА РЕАЛНОСТ НА СОНИШТАТА	165
22. Ђуричковиќ Милутин - РУСКА ДРАМА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	175
23. Донев Драган, Поп Зариева Наталија, Костова Кристина, Илиев Крсте ИГИТАЛНИТЕ НОМАДИ КАКО КУЛТУРОЛОШКИ ФЕНОМЕН ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО.....	185
24. Иљина Татјана, Моу Шужань - ОСОБЕННОСТИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В РОССИИ И КИТАЕ.....	191
25. Иванов Стефан, Мартиновска Банде Цвета, Ивановска Билјана ОБРАБОТКА НА ПРИРОДЕН ЈАЗИК СО ТЕХНИКИ НА МАШИНСКО УЧЕЊЕ	197
26. Ивановска Билјана, Џафери Гзим - ГОВОРНИТЕ ЧИНОВИ И НИВНАТА ПОВРЗАНОСТ СО УЧТИВОСТА ВО ВРЕМЕ НА КОРОНА КРИЗАТА	203
27. Карначук Ирина - КЛАССИЧЕСКАЯ ЛИТЕРАТУРА КАК СПОСОБ СОХРАНЕНИЯ НРАВСТВЕННОСТИ НА УРОКАХ ЛИТЕРАТУРЫ В СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ	209
28. Ковилоски Славчо - ЗА ПОСТОЕЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНА КРИТИКА ВО XIX ВЕК.....	213
29. Косяков Сергей - ИСТОРИЯ ПОПЕЧИТЕЛЬСТВА О СЛЕПЫХ И БИБЛИОТЕЧНОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ НЕЗРЯЧИХ В ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ	221
30. Котев Иван - ПРАВДАТА И НЕПРАВДАТА ВО ФОЛКЛОРОТ (Во македонските народни песни, приказни и кратките жанри)	227
31. Мелкадзе Нанули - ЗАСТОЛЪЕ КАК ФРАГМЕНТ ГРУЗИНСКОЙ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЫ МИРА	237
32. Младеновска-Ристовска Катерина - КУЛТОТ НА ВОДАТА ВО РЕЛИГИЈАТА НА АНТИЧКИТЕ МАКЕДОНЦИ.....	245
33. Нагина Ксения - ОБ УЧЕБНЫХ ПОСОБИЯХ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ: ПРОБЛЕМЫ ИЗУЧЕНИЯ ТВОРЧЕСТВА Л. ТОЛСТОГО	253
34. Негриевска Надица - СИНТАКСИЧКИ ФУНКЦИИ НА ПРОСТИТЕ ПРЕДЛОЗИ ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ МОЖНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	261
35. Пигунова Ксения - СПОСОБЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННОЙ КАРТИНЫ МИРА В РОМАНЕ ЕВГЕНИЯ ВОДОЛАЗКИНА «ЛАВР».....	271
36. Попов Сергей - ДИАЛЕКТНАЯ ГЕОГРАФИЧЕСКАЯ ЛЕКСИКА В РЕГИОНАЛЬНОЙ ТОПОНИМИИ РОССИИ	279
37. Рогич Петја -БУГАРСКИОТ, МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК – СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ.....	283
38. Сарафова Наташа - РАДИКАЛНООСЛОБОДИТЕЛНИОТ ФЕМИНИЗАМ ВО ДЕЛАТА НА АНГЕЛА КАРТЕР	291
39. Саздова Викторија, Ивановска Билјана - ЈАЗИЧНИТЕ ЕДИНИЦИ СО ПОЗИТИВЕН ЕМОЦИОНАЛЕН ПРИЗНАК ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ-МАКЕДОНСКИ	299

40. Стојановска-Стефанова Анета, Рунчева-Тасев Христина, Магдинчева Шопова Марија - КОМУНИКАЦИСКИ ПРЕДИЗВИЦИ ВО МУЛТИКУЛТУРНИТЕ ОПШТЕСТВА.....	307
41. Тасевска Марица - ОНЛАЈН НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА. ИСКУСТВА И ПРЕДИЗВИЦИ.....	315
42. Тернова Татјана, Фролова Анна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ПАМЈАТИ В ПОЕЗИИ ОКСАНЫ ВАСЈАКИНОЙ	321
43. Ткаченко Дмитрий - ИНКЛУЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В РОССИИ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОПЕЙСКОГО ОПЫТА	327
44. Ткаченко Татјана - ОПЫТ ОБРАЩЕНИЯ К СЛАВЯНСКИМ ЯЗЫКАМ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В СПОРТИВНОМ ВУЗЕ	333
45. Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПЕРЦЕПЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ ЗА ОНЛАЈН НАСТАВАТА ПО ШПАНСКИ И АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО УСЛОВИ НА ПАНДЕМИЈА	339
46. Урумова-Марковска Славица - ТЕХНОЛОГИЈАТА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО КАКО ПРЕДИЗВИК ЗА ЗДРАВ ДЕТСКИ РАЗВОЈ	347
47. Цацков Оливер - МОРАВСКАТА МИСИЈА НА КИРИЛ И МЕТОДИЈА ЗНАЧАЕН ФАКТОР ЗА СЛОВЕНСКАТА ПИСМЕНОСТ.....	355
48. Шутаров Васко - СПЕЦИФИКИ НА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА	363

СПЕЦИФИКИ НА МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА

д-р Васко Шутаров
МИТ УНИВЕРЗИТЕТ, СКОПЈЕ
vaskoshutarov@yahoo.com

Апстракт

Јавната и културната дипломатија како понови дипломатски гранки во меѓународните политички односи се нарекуваат мека политичка моќ. Од средината на минатиот век овие две специфични дипломатски акции стануваат неодоив дел од меѓународната политика, посебно за време на Студената војна кога културата, спортот, модата и уметноста стануваат моќни алатки за стекнување наклонетост и симпатии меѓу публиките во странство. Македонската културна дипломатија е втемелена уште во првите сериозни обиди на некогашната југословенска културно-дипломатска практика во средината на минатиот век и повеќе од четири децении споделува културно-дипломатски искуства со останатите републики од тогашната федеративна заедница. Македонската културна дипломатија уште од годините на осамостојувањето на државата, промовира автентична и препознатлива културно-дипломатска практика која последниве две децении е карактеристична со активностите на културно-информативните центри во странство. За разлика од останатите држави произлезени од поранешната заедничка федерација, нашата држава има најголемо искуство во практикување на културната дипломатија преку ваквиот институционален механизам на културно-информативни центри. Мрежата од такви центри за дејствување на културната дипломатија во странство, претпоставува формирање на независно професионално тело, нов субјект за креирање културно-дипломатски политики, какво што веќе имаат најдобрите светски дипломатии, но и државите произлезени од поранешната југословенска федерација.

Клучни зборови: *јавна дипломатија, културна дипломатија, културна политика, културно-информативни центри*

Вовед

Културната дипломатија е еден од новите концепти во проучувањето на надворешните политики и меѓународните односи и покрај неспорниот факт дека културната дипломатија е стара, колку што е стара и самата дипломатија. Покрај основната линија на поврзување, останатите аспекти од релацијата помеѓу надворешната политика и културата се недоволно научно истражувани. Културната дипломатија е вистински и сигурен начин секоја држава да го промовира својот културен идентитет и да го претстави своето културно наследство и истовремено да го отвори вратите за сите општествени области во јакнењето на својата меѓународна соработка. (Мелисен&Миколски, 2009)

Целта на културната дипломатија не се само еднократни случувања, туку пред сè градење на позитивна репутација на една земја во светот, при што секогаш треба да постои континуитет во таквите настојувања. И додека

класичната дипломатија и понатаму претставува инструмент на државата, културата излегува од стегите на конвенционалноста и традиционалноста и со својот флексибилен пристап овозможува зголемени можности за комуникација, но и влијанија за подоброто меѓусебно разбирање во меѓународните односи. Најголем дел од развиените земји сè повеќе ги користат културните случувања и за размена на поделикатни теми и информации.(Riordan, 2003)

Културната дипломатија на современите држави, претставува добро осмислена културна акција, која може да ефектуира посакувани резултати, најмногу на среднорочен или долгорочен план. Предноста на културно-дипломатските акции е во нејзината привлечна сила и допадливост, нејзината заводливост. Нејзината сила е во нејзината флексибилност и ненаметливост. А нејзината убавина, во емпатијата или емоцијата која ја предизвикува, како ниедна друга форма на организирана државна или меѓународна дипломатска активност. Или поедноставено кажано, како нежната сила (soft power) и неодоливата сила на привлекување (power of attraction) создаваат контекст во кој преовладува моќта на довербата (the power of trust) и силите на интеграцијата (power of integration), а довербата и интегрирањето се најважни фактори на секое трајно пријателство, кое се гради само преку лични односи. (Nye, 2004). Во години на постојано генерирање нови социо-политички процеси и промени, културната дипломатија успева да одржи високо ниво на активност и ефективност, во услови и на несоодветно или неснаодливо однесување и реагирање на останатите инструменти и форми на државно дејствување и влијание. Оттука и постојаниот интерес за новите културно-дипломатски практики како на моќните политички играчи на меѓународната сцена, така и на помалите политички актери кои преку инвентивни и специфични културно-дипломатски акции успеваат да бидат видливи и да ефектуираат посакувани резултати во еманацијата на меката политичка моќ за каква што се смета токму културната дипломатија.(Snaw, 2009)

Специфики на македонската културна дипломатија

Македонската културна дипломатија во сите години на самостојност на државата има свои забележителни резултати кои ја чинат препознатлива на мапата на културни настани во регионот, но и пошироко. Струшките вечери на поезијата (основани на 15 јули 1961 година, како иницијатива на група видни писатели од Македонија), е поетски фестивал кој уште од времето на Југославија се здобива со статусот на еден од најпрестижните светски фестивали на поезијата. Неговата полна афирмација со несмален интензитет во правец на најдобра можна промоција на Македонија како „Република на поезијата“ (од беседата на бугарскиот поет Љубомир Левчев во 2010 г.) продолжува и во годините на создавање самостојна македонска културна политика. Континуитет во постоењето има и „Охридското лето“ (кој исто така постои од август 1961), културна манифестација во Охрид (Град на УНЕСКО), која со претставување на врвни музички и театарски презентации, успева да го задржи, но и подигне нивото на една од позабележителните манифестации од таков карактер и во регионот, но и пошироко. Македонскиот филм „Пред дождот“ на режисерот Милчо Манчевски станува добитник на бројни светски филмски награди, меѓу кои и на една од најпрестижните награди како што е „Златниот Лав“ во Венеција

во 1994 година, а документарниот филм „Медената земја“ во 2020 година влегува во најтесен избор во трката за филмската награда „Оскар“. Театарски претстави од македонски автори се играат на бројни театарски сцени во регионот (Г. Стефановски, Д. Дуковски, Љ. Георгиевски, Ј. Плевнеш), а македонското културно наследство (средно-вековни икони и фрески, теракотни икони од Винаца) се претставени во најголемите европски културни престолнини. Тоше Проески, Есма Реџепова, „Танец“, Влатко Стефановски, се бренд-имиња од македонската култура, кои на најдобар можен начин ја репрезентираат културата на својата земја, ширум светот.

Културно-информативните центри како обележје на македонската културна дипломатија

Но, она по што македонската културна дипломатија во своите културни акции се разликува од културните дипломатии од државите кои исто така произлегоа од поранешна Југославија е секако искуството со функционирањето на културните центри во странство. Македонската култура континуирано се претставува преку својот Културно-информативен центар во Софија и со Македонскиот културен центар во Њујорк, а од 2019 година и со својот културен Центар во Истанбул, Р. Турција. Сепак, најголемо и најзначајно искуство, македонската културна дипломатија може да црпи од работата на својот КИЦ во Софија. Културно-информативниот центар на Р.Македонија во Софија е основан на 27 април 2005 година со Одлука на Владата на Р.Македонија донесена врз основа на Спогодбата помеѓу Владата на Р.Македонија и Владата на Р.Бугарија од април 2003 година. Од своето основање до денешни дни, во овој македонски храм на културата во Софија, свое учество имаат забележано скоро сите позначајни имиња од книжевноста, ликовните и музичките дејности, театарот, филмот, операта и балетот, археологијата. Бројни контакти и партнерства од културата помеѓу македонските и бугарските автори и институции од културата се воспоставени токму во рамките на активностите на овој македонски центар во Софија, дури и во периоди на заладени односи помеѓу двете држави (спорот околу македонскиот филм „Трето полувреме“, од 2012 година, на пример). Преку 500 проекти од културата од 2005 година до оваа 2021 година, се во директна или посредна организација на македонскиот Културно-информативен центар во Софија, со претставување на програми и културни содржини и во други поголеми градови и создавање на бројна публика ширум Бугарија. Преку европски проекти од културата, како што се „Европската Ноќ на литературата“ и „Европскиот ден на јазиците“, кои се реализираат во соработка со странските културни институти и центри (кои како и нашиот Центар имаат свое седиште во Софија), македонската култура е вмрежена во агендата од културни активности на EUNIC – Европска Асоцијација на културни институции. (Шутаров, 2019)

За разлика од центарот во Софија, Македонскиот културен Центар во Њујорк е отворен на 22 септември 2004 година, но на иницијатива на Здружение на граѓани кое остварува соработка со Министерството за култура на Р. Македонија преку договори за соработка со кои се финансира програмата на овој културен центар. Програмски и двата културни центри се врзани со Годишниот конкурс за меѓународна културна програма, врз основа на кој Министерството за култура избира и предлага Годишна програма за работа на двата македонски културни центри.

Македонскиот културно-информативен Центар во Истанбул, Р.Турција за кој е обезбеден простор и именуван директор, своите програми започна да ги реализира во втората половина од 2019 година. Овој Центар е основан согласно Договор помеѓу Р. Македонија и Р. Турција за основање и активности на културните центри кој беше потпишан на 21 декември 2012 година. Овој Договор е ратификуван од страна на Собранието на Р. Македонија и од страна на Големото собрание на Турција на 14 ноември 2014 година. КИЦ Истанбул беше официјално отворен и започна со работа на 18 декември 2020 година.

Македонскиот културно-информативен центар во Тирана е основан согласно Спогодба помеѓу македонската и албанската влада потпишана во април 2019 во Вашингтон а истата е ратификувана и влезе во сила на 1 април 2020 година. Македонскиот КИЦ во Тирана започна со работа во јуни 2021 година. Македонскиот КИЦ во Загреб е основан по иницијатива на македонската страна, со добиена согласност од страна на Владата на Р. Хрватска и истиот е планирано да започне со работа во ноември 2021 година. На 29 јануари 2013 година во Москва беше потпишана Спогодба меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Руската Федерација за основање и условите за работа на културните центри, која стапи во сила на 28.05.2013 година. Културните центри ќе бидат отворени по создавање на финансиските и другите предуслови, а истите ќе претставуваат одлична можност за континуирана промоција на македонската култура во Руската Федерација, како и промоција на руската култура во нашата држава.

Други позначајни организациски специфики на македонската културна дипломатија

Македонската културна дипломатија скоро во целост се наоѓа во ингеренцији на Министерството за култура и Секторот за меѓународна соработка во овој ресор, со одредена вклученост на Министерството за надворешни работи кога е потребна помош или поддршка за одредени културни акции од страна на македонските дипломатско-конзуларни претставништва. Со оглед на фактот дека нашата држава единствена од државите од поранешна Југославија има искуство во водењето на културните центри во странство, со исклучок на Српскиот културен Центар во Париз, Словенија и нејзиното искуство во промоцијата на својата култура со Центарот во Виена и намерите на Хрватска за отворање на слични такви центри во Котор, Брисел и Белград, во најскоро време, значи и одредена предност во размената на културно-дипломатски практики и искуства со државите кои се произлезени од поранешната заедничка држава. Но, истовремено тоа може да биде и поттик за унапредување и проширување на обемот на културни акции и преку други такви центри, посебно во моќните европски културни метрополи за какви што амбицираат скоро сите држави произлезени од поранешна Југославија. Тоа претпоставува и размена на искуства во организацијата и сложената координација на активности помеѓу Министерството за култура, Министерството за надворешни работи, Министерството за образование и наука, Агенцијата за промоција на туризмот, Агенцијата за млади и спорт, Матицата на иселениците како и други тела и органи за што поуспешно претставување на културата пред странските публики. Во овој контекст, искуството од државите кои во процесите на евро-интегрирање како

што се Хрватска и Словенија од државите од поранешна Југославија, но посебно Унгарија, Полска, Чешка, Романија и Бугарија на пример, кои ги динамизирале културните акции во државите членки на ЕУ со основање на посебни агенции, совети или институти каде се креирала и реализирала културната дипломатија е искуство што несомнено нашата држава ќе мора да го имплементира како начин да го подобри своето меѓународно културно претставување. Од овој аспект посебно интересно е искуството со Фондацијата „Хрватска куќа“ која е основана во 2013 година со влегувањето на Р. Хрватска во ЕУ, а потешкотиите околу поделбата на ингеренциите, предизвиците и перспективите со кои се соочува ова новоосновано тело во пракса претставува процес кој може да биде споделен како искуство во македонската културна дипломатија. Со постојано унапредување и осовременување на културната дипломатија преку работата на македонските културно-информативни центри, македонската културна дипломатија може да биде од полза во споделувањето на своите искуства преку овие форми на реализација на културни акции во странство, со сите држави од поранешна Југославија кои се во процеси на формирање на такви центри во странство. Но, отсуството на покривна организациска структура надвор од рамките на Министерството за култура по примерот на сите модерни и моќни културни дипломатии останува исклучително важен предизвик кој мора да биде операционализиран и во склад со искуствата на европските културни дипломатии и државите произлезени од некогашната југословенска федерација, посебно со „Хрватска куќа“ од Р. Хрватска. Кога веќе разгранетата мрежа од културно-информативни центри би имала и своја покривна координативна организација надвор од овластувањата и регулативите на Министерството за култура, несомнено би се елиминирала потенцијално можната политичка конотација во промоцијата на културните вредности на државата, што е една од најважните карактеристики на модерните културни дипломатии во Европа и светот. Во овој контекст, несомнено можат да се истражуваат и искуствата на „Россотрудничество“ во Русија, покривна федерална агенција под чија капа се наоѓа разгранетата мрежа од руски културно-информативни центри во светот. Оваа алка од синцирот во организациската структура на македонската културна дипломатија која недостасува, станува и неопходност во услови на една веќе воспоставена културно-дипломатска акција преку постоечките културно-информативни центри, кои би биле и стратешки и организациски подобро поставени ако бидат раководени само од независно стручно тело и од врвни познавачи на меѓународната културна соработка и размена, а со тоа бидат колку што е можно ослободени од дневниот политичко-културен диктат.

Заклучок

Македонската културна дипломатија во голем дел ги следи трендовите и тенденциите во развојот на модерните културно-дипломатски практики. Споделените искуства од државите кои се исто така, произлезени од некогашната југословенска федерација и југословенската културна дипломатија, може да се компарираат и да резултираат со одредени предности кои македонската културна дипломатија може да ги споделува како своја развојна специфика. Овде пред сè се мисли на веќе разгранетата мрежа од пет функционални културно-информативни центри кои функционираат во рамките и под ингеренција на

Министерството за култура. Државите кои исто така произлегоа од истата културно-дипломатска матрица, а тоа се државите-наследнички на поранешната југословенска федерација, и покрај сериозните интенции кои ги имаат на тој план, сè уште немаат развиено таква мрежа од свои културно-информативни претставништва во регионот и светот. Но, државите-наследнички кои се веќе дел од ЕУ, креираат културно-дипломатски практики по европски и светски терк, што во најголем дел претпоставува делегирање на ингеренциите во креирањето културно-дипломатски акции од Министерството за култура кон независни тела, како што е Фондацијата „Хрватска куќа“ на пример во Р. Хрватска, основана во годината на хрватското влегување во ЕУ. Ова и искуствата на другите држави кои имаат разгранета мрежа од културно-информативни центри во странство, но имаат и покривна организација која ја координира и организира севкупната културна дипломатија, треба да бидат пример кој македонската културна дипломатија би било пожелно да го имплементира во најблиска иднина.

Референци

1. Nye, J. (2004) *Soft Power: The means to success in the world politics*, Public Affairs, New York
2. Riordan, Sh. (2003) *The New Diplomacy*, Polity Press Ltd, Cambridge
3. Snaw, N. (2009) *Rethinking Public Diplomacy*, New York
4. Мелисен, Ј., Миколски, А., (2009) *Нова јавна дипломатија*, Просветно дело, Скопје
5. Шутаров, В., (2019) *Културната дипломатија на СФРЈ и културните дипломатии на државите наследнички*, Печатница Софија, Богданци
6. Достапно на www.kic.com.mk (прегледано на 20.10.2021)
7. Достапно на www.rs.gov.ru (прегледано на 18.10.2021)
8. Достапно на www.mver.hr (прегледано на 15.10.2021)
9. Достапно на www.ohridskolet.com.mk (прегледано на 10.10.2021)
10. Достапно на www.svp.org.mk (прегледано на 11.10.2021)